

Perspective pozitive cu privire la creșterea colectării taxelor la buget în 2023. Ce provocări persistă?

Anul 2022 va reprezenta, fara îndoiala, referința pentru demararea procesului de digitalizare a raportărilor fiscale în România, menit sa simplifice procedurile de raportare, sa flexibilizeze relația dintre contribuabili și autorități și, nu în ultimul rând, sa aduca mai mulți bani la bugetul de stat, având în vedere ca țara noastră și-a asumat, în fața autorităților europene, o reducere a deficitului bugetar sub 3% din PIB în 2024. În plus, digitalizarea raportărilor va contribui la modernizarea administrației fiscale care va avea, astfel, la îndemână instrumente mai eficiente de realizare a controalelor, la distanță, și de combatere a evaziunii fiscale. Astfel, cresc șansele ca, în anii următori, România sa își îmbunătățească poziția pe care o ocupa în clasamentele realizate de instituțiile europene în funcție de gradul de colectare a impozitelor și taxelor la bugetul de stat. Pe de alta parte, însă, 2023 ramâne provocator atât pentru companii, cât și pentru autorități, dat fiind ca implementarea noilor raportari este în plina derulare.

Conform instituțiilor europene, țara noastră se menține pe ultimele locuri în privința încasării taxelor la buget. Datele Eurostat arata ca România s-a aflat, și în 2021, la coada clasamentului în funcție de nivelul taxelor și impozitelor în produsul intern brut (PIB), cu puțin peste 27% (fața de media europeana de aproape 42%). Prin comparație, Bulgaria colecteaza taxe de peste 30% din PIB, Ungaria ajunge la 34%, Croația aproape de 36%, iar Polonia depășește 37% din PIB. În spatele României este doar Irlanda, cu aproape 22% din PIB, dar în acest caz explicația este legata de nivelul redus de taxare.

Cum stau țările vecine cu deficitul de încasare la TVA?

În același timp, cel mai recent raport al Comisiei Europene (CE) arata ca România ramâne țara europeana cu cel mai ridicat deficit de încasare la TVA, de 35,7% din veniturile estimate din aceasta taxa în 2020, în creștere ușoara fața de anul anterior (35,5%). În suma absoluta, acest procent reprezinta echivalentul a 7,42 miliarde de euro.

În clasamentul european, România este urmata de Malta (24,1%) și Italia (20,8%). De remarcat ca Grecia, care anul trecut era prima dupa România, a reușit sa își reduca decalajul de încasare cu 3,7 puncte procentuale, sub 20%. Media europeana a fost de 9,1%, în scadere cu doua puncte procentuale fața de anul anterior.

Evoluția deficitului de încasare la TVA, în România dar și în celelalte țari în care acesta a crescut (Croatia, Cipru, Irlanda, Austria și Belgia), trebuie privita și prin prisma faptului ca 2020 este anul în care a izbucnit pandemia de COVID-19, perioada în care multe societăți au beneficiat de posibilitatea amânării plății taxelor. Totuși, celelalte 21 de state membre s-au descurcat mai bine. Spre exemplu, în țările vecine, deficitul de încasare la TVA este mult

mai mic și în scădere. Ungaria a înregistrat, în 2020, cea mai mare reducere a deficitului de încasare din UE, de 4,7 puncte procentuale, ajungând la 5,1%. De asemenea, în Bulgaria acesta s-a diminuat cu aproximativ patru puncte procentuale, la 6,3% (a scăzut cota de TVA cu 0,9 puncte procentuale, ceea ce a dus la creșterea conformării, notează CE), iar în Polonia cu 1,4 puncte, la 11,3%.

Pentru 2021, Comisia estimează că în România deficitul de încasare se va reduce la aproximativ 33%, datorită implementării sistemelor digitale de raportare, începând cu 2020, și anume SAF-T și casele de marcat electronice.

Sistemele digitale de raportare aflate în curs de implementare

Așadar există potențial de creștere a veniturilor la bugetul de stat din reducerea decalajului de încasare la TVA, iar anul există mai multe argumente care pot susține că acest potențial poate fi valorificat în anii următori, având în vedere măsurile implementate anul acesta de autorități, pentru digitalizarea relației dintre fisc și contribuabili. Este vorba, cum se subliniază și în raportul CE, de introducerea cerințelor de raportare în sistem electronic, de la SAF-T (Standard Audit File for Tax - fișierul standard de control fiscal), la facturarea electronică Ro e-Factura sau sistemul de monitorizare a transporturilor de marfă Ro e-Transport.

Toate aceste sisteme au drept scop standardizarea seturilor de date financiare și contabile solicitate contribuabililor, care să permită, ulterior, analizarea automată de către autoritatea fiscală și, implicit, identificarea în timp util a practicilor incorecte și limitarea evaziunii fiscale.

Sisteme de raportare de acest gen se aplică, de câțiva ani, în alte state europene și nu numai, cu rezultate remarcabile. Spre exemplu, SAF-T, creat de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică în urma cu mai mult de zece ani tocmai cu scopul de a asigura o mai bună colectare a taxelor la bugetele de stat, a fost implementat, în diverse forme, în mai multe state din întreaga lume. Cele mai apropiate de România sunt Polonia și Ungaria, țări care, ulterior introducerii acestor rapoarte, și-au redus semnificativ decalajul de încasare la TVA - în Polonia deficitul a scăzut semnificativ de la aplicare, la aproximativ 11% în 2020, iar în Ungaria la puțin peste 5%.

Facturarea electronică, ce constă în raportarea, stocarea și descărcarea facturilor prin intermediul serverului autorității fiscale, se practică, de asemenea, în mai multe state europene, în diverse variante. Sistemul implementat în țara noastră a fost inspirat din Italia, stat care a făcut primul pas în această direcție încă din 2014. De asemenea, modelul italian este în curs de implementare și în Polonia.

În privința RO e-Transport, care presupune raportarea transporturilor de bunuri cu risc fiscal ridicat, cel mai apropiat exemplu este Ungaria.

Așadar, sunt suficiente date care să ateste beneficiile pe termen lung ale implementării unor soluții de acest gen, bazate pe tehnologie, în privința încasării veniturilor din impozite și taxe.

La toate aceste măsuri se adaugă și modificările Codului de Procedură Fiscală anunțate de autorități, deocamdată în stadiu de proiect. Este vorba, printre altele, stimularea digitalizării acțiunilor de control și efectuarea acestora la distanță, astfel încât inspecția fiscală să se desfășoare, ca regulă generală, la sediul instituției de control. În prezent, inspecțiile fiscale se desfășoară preponderent la sediul contribuabilului.

Alte măsuri care pot genera creșterea veniturilor la buget

În plus, proiectul prevede că autoritatea fiscală să fie obligată să analizeze cu prioritate informațiile deja disponibile cu privire la activitatea contribuabilului (obținute prin intermediul SAF-T, RO e-Transport, RO e-Factura, situații financiare), iar eventuale solicitări de informații suplimentare să vizeze doar documente ce nu sunt deținute de organul fiscal solicitant.

O alta masura prevazuta în proiect vizeaza stimularea conformarii voluntare și presupune introducerea unei notificarii de conformare, care urmeaza sa fie transmisa înainte de selectarea contribuabilului pentru efectuarea inspecției sau a verificarii situației fiscale personale, astfel încât acesta sa își poata corecta eventualele erori din situațiile depuse la fisc.

Toate acest schimbari se afla, însa, în curs de implementare, astfel ca reprezinta, în continuare, o provocare atât pentru contribuabili, cât și pentru autoritațile fiscale, având în vedere complexitatea sistemelor, costul implementarii și, nu în ultimul rând, suprapunerea perioadelor de implementare. Cu toate acestea, pe termen lung sunt așteptate beneficii de ambele părți - inspecții fiscale mai puțin împovaratoare pentru contribuabili (multe dintre acestea vor putea fi derulate la distanța) și mai puțin costisitoare pentru autoritați, o abordare mai uniforma în cadrul analizei de risc și din partea inspectorilor aflați în control, limitarea erorilor umane în gestionarea datelor, proceduri de raportare standardizate și transparente etc. În plus, toate aceste eforturi vor contribui la modernizarea ANAF, cu atât mai mult cu cât prin PNRR sunt alocate și fonduri nerambursabile în acest scop (peste 350 de milioane de euro) și vor duce, în final, la încasari mai mari la bugetul de stat.